

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมฐานความรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในสังคมไทยและสังคมโลก ประเทศไทยจึงควรมีการปรับกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ไปสู่ความมุ่งหวังให้ทุกคนในสังคมมีความรู้และมีความสามารถในการนำความรู้มาบูรณาการ ผสมผสานด้านวัฒนธรรม ด้านจริยธรรม และด้านมนุษยธรรม ซึ่งสังคมฐานความรู้ในยุคปัจจุบันจะมุ่งการเข้าถึงความรู้และใช้ความรู้เป็นแบบองค์รวม การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือหรือเป็นสื่อกลางระหว่างความรู้กับมนุษย์ในสังคมเพื่อให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพของโลกยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดย กล้า ทองขาว (2552, หน้า 383-387) ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับสังคมฐานความรู้ตามกระบวนทัศน์ในยุคใหม่สรุปได้ว่า ลักษณะความรู้ (knowledge) และผู้ใช้ความรู้ (knowledge workers) จัดเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ โดยฐานความรู้ นั้นจะต้องอาศัยนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 7) ซึ่งได้ส่งผลทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ที่นำเข้ามาสู่ห้องเรียนในปัจจุบันจะเป็นข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้กระบวนการสอนของผู้สอนและวิธีการศึกษาของผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลง

สถานศึกษาแต่ละแห่งจึงต้องสร้างสรรค์ความรู้และพัฒนาการศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีสถานศึกษาในต่างประเทศจำนวนมากนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างเสรี โดยปรับรูปแบบของกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจะมีบทบาทและทำหน้าที่สร้างสรรค์หรือส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เพื่อการศึกษายเป็นระบบ ผู้เรียนได้รับความรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้เรียนจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้กับการค้นคว้า สามารถเลือกสรรข้อมูลที่มีอยู่อย่างมากมายมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กอปรกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งหมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 4) โดยใช้หลัก 3 L หรือ Lifelong Learning ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้เป็นแบบองค์รวม มีมุมมองอย่างเป็นระบบ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างแรงจูงใจที่จะเรียน และกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายการศึกษาอย่างหลากหลายเพื่อให้บุคคลนั้นได้พัฒนาตนเอง (OECD, 2004) ทั้งนี้เพราะบุคลากรทุกคนจัดเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวไปในทิศทางที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ บุคลากรจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนั้น วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไปในทางที่ดี มีความรวดเร็วและแพร่กระจายเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น มีระบบการเรียนการสอนทางไกลใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะของ e-learning เพื่อสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรมให้กับบุคลากรได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอันเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2544, หน้า 71)

ในด้านสภาพปัญหาการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่า แนวโน้มของการศึกษาในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาตลอดชีวิตและศึกษาตามอัธยาศัย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 4-6) การที่ผู้เรียนสามารถใช้

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างกว้างขวาง โดยไม่จำเป็นต้องเข้าเรียนในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะมีข้อมูลข่าวสารในสาขาวิชาการต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งผู้เรียนจะต้องหาวิธีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุดโดยใช้เวลาในการเรียนรู้ให้น้อยลง แต่เนื่องจากการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดำเนินการมาได้พบปัญหาบางประการ เช่น ในบางเนื้อหาวิชาไม่สามารถจัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน มีการลงทุนสูง ต้องใช้เวลาในการผลิตสื่อ หรือมีปัญหาในด้านการใช้สถานที่เพื่อการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จาก Carver, King, Hannum, and Fowler (2007) ที่รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่านสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่า ปัจจุบันได้มีการนำ e-learning, e-mail, Internet, World Wide Web และ Multimedia ไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น โดยได้ผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน สามารถซักถามโต้ตอบระหว่างผู้สอนและผู้เรียน แต่สิ่งที่เป็นปัญหาและควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ สถานที่ใช้เรียนนั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมตัวก่อนว่าผู้เรียนจะใช้สถานที่ใดในการเรียน รวมทั้งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบสารสนเทศ สามารถใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี ส่วนผู้สอนควรต้องรู้ขอบข่ายของบทเรียน เข้าใจในเนื้อหาที่สอนอย่างถ่องแท้ ตลอดจนตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างถูกต้อง ส่วนปัญหาในด้านการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเว็บเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น ปรัชญนันท์ นิลสุข (2545, หน้า 19-30) กล่าวว่า รูปแบบของการเรียนการสอนผ่านเว็บที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนได้มีความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างนักศึกษากับนักออกแบบเว็บไซต์ โดยเฉพาะในด้านการมุ่งให้เนื้อหาและการออกแบบ มีความสวยงาม จัดรูปแบบการเรียนให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ส่วนต่าง ๆ ของเว็บได้สะดวก โดยไม่ได้เน้นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แม้ว่าการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ให้อิสระกับผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะได้รับเนื้อหาที่เป็นความรู้ความเข้าใจ แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและถ่ายโยงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขณะเดียวกัน การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นเรื่องการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง โดยผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้นั้น มีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ผู้เรียนไม่

สามารถเรียนรู้ได้ ซึ่ง Brockett and Hiemstra (1991) สรุปว่า สาเหตุที่ทำให้การเรียนรู้แบบชี้นำตนเองไม่สามารถแก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้ทุกด้านจะขึ้นอยู่กับ สภาพสังคม ลักษณะวัฒนธรรม สถานการณ์การเรียนรู้ ความสามารถของผู้เรียน ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนสัมพันธภาพระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเรื่องการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองก็ตาม แต่ก็ยังคงมีปัญหาในด้านการนำระบบ e-learning มาปรับใช้กับผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา ดังจะเห็นได้จาก รายงานการวิจัยของกาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2546, หน้า 95-107) ได้พบปัญหาจากการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์สรุปได้ว่า ผู้เรียนขาดทักษะด้านเทคโนโลยีและภาษาอังกฤษ มีทัศนคติทางลบต่อการเรียนกับ e-learning ขาดแคลนงบประมาณ บทเรียนไม่ดึงดูดความสนใจ ผู้เรียนยึดติดกับการเรียนการสอนที่ต้องมีผู้สอน มีปัญหาในการจัดสรรเวลา ต้องใช้งบประมาณสูงในระยะเริ่มแรก และบุคลากรบางส่วนขาดความพร้อมในด้าน e-learning สำหรับประโยชน์ของ e-learning พบว่า เหมาะสำหรับผู้ที่ยังเรียนและทำงานไปพร้อมกัน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพึ่งตนเองได้ เหมาะสำหรับวิชาพื้นฐานและผู้เรียนระดับปริญญาเอก สิ่งที่น่าสนใจ คือ ผู้เรียนต้องการเรียนกับเครื่องมือทางเทคโนโลยีร้อยละ 20 และเรียนกับผู้สอนร้อยละ 80 หรือใช้ e-learning เพื่อเป็นเพียงสื่อเสริม และหลังจากใช้ไปแล้วจะทำให้ผู้เรียนไม่รักการเข้าสังคม

นอกจากนั้น ปัญหาในเรื่องการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่ผู้สอนไม่ให้ความสนใจใน e-learning เป็นเพราะผู้สอนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อ e-learning คิดว่าเป็นเรื่องของธุรกิจมากกว่าการศึกษา เป็นรูปแบบของการศึกษาในอนาคต ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน เพราะผู้สอนเป็นผู้มีความสามารถในการสอน ความรู้ต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเสาะแสวงหาจาก Online และที่สำคัญผู้สอนมีความรู้สึกว่าการสอนของตนจะลดลงหรือหมดไปเพราะผู้เรียนได้ให้ความสำคัญกับคอมพิวเตอร์มากกว่าผู้สอน (วิลาวัลย์ มาคุ้ม, 2552)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้รับการสถาปนาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาแบบตลาดวิชา เปิดรับสมัครบุคคลเข้าเป็นนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวน ไม่มีการสอบคัดเลือก และมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็น

องค์กรภาครัฐองค์กรหนึ่งที่ได้พัฒนาความสามารถบุคลากรของมหาวิทยาลัย ตลอดจน นักศึกษาทุกระดับ ซึ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เปิดสอนหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก รวมทั้งมีหลักสูตรการเรียนการสอน ภาวภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการพัฒนาในด้านวิชาการ พัฒนาสังคมให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้ขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษา และประชาชนที่สนใจต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้การใช้เทคโนโลยีมีบทบาท สำคัญในการแสวงหาความรู้ และมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาประยุกต์ใช้ จนทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ก้าวสู่การเป็น e-university อย่างเป็น รูปธรรม โดยมหาวิทยาลัยได้จัดบริการระบบไอซีทีให้กับนักศึกษาไว้อย่างหลากหลาย นักศึกษาสามารถเลือกใช้บริการสรุปได้ดังนี้ (สุชาติ กิจชนะเสรี, 2549, หน้า 82-85)

บริการที่ 1 ระบบการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต เป็นระบบที่นักศึกษาสามารถ ใช้บริการระบบสารสนเทศจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะ ข้าราชการมหาวิทยาลัย ผลการสอบ ตารางสอบ หรือการลงทะเบียนทางอินเทอร์เน็ต สามารถดูที่ www.ru.ac.th

บริการที่ 2 ระบบบริการสารสนเทศทางโทรศัพท์พื้นฐาน (interactive voice response system) เป็นระบบบริการข้อมูลข่าวสารที่นักศึกษาสามารถใช้บริการจาก โทรศัพท์บ้านหรือโทรศัพท์พื้นฐาน

บริการที่ 3 ระบบบริการสารสนเทศทาง SMS เป็นระบบที่นักศึกษาสามารถใช้ บริการจากโทรศัพท์มือถือในระบบ SMS เพื่อสอบถามข้อมูลข่าวสารตามที่มหาวิทยาลัย กำหนดโดยนักศึกษาต้องลงทะเบียนการเข้าใช้

บริการที่ 4 ตำราอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-book (electronic books) เป็นศูนย์รวมตำรา เรียนของมหาวิทยาลัยรามคำแหงบนโลกอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยนำหนังสือเรียน ทุกเล่มมาให้ให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้า อ่านประกอบ และเพิ่มเติมความรู้ที่สามารถอ่าน ได้ ซึ่งมีรายละเอียดการใช้ที่ www.ru.ac.th ที่ e-book

บริการที่ 5 ระบบ RU. cyber classroom เป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับการบรรยายสดจาก ห้องเรียนที่หัวหมาก ที่วิทยาเขตบางนา และสำนักเทคโนโลยีการศึกษา (สำหรับนักศึกษา ปริญญาตรีภูมิภาค) ซึ่งนักศึกษาและประชาชนทั่วไปสามารถเรียนได้จากเครือข่าย

อินเทอร์เน็ต โดยนักศึกษาต้องดาวน์โหลดโปรแกรม Windows Media Player 9 Series และวิธีการเข้าห้องเรียนจากการถ่ายทอดการบรรยายจากห้องเรียน ให้นักศึกษาดูตารางสอนจาก ม.ร. 30 หรือที่เว็บ <http://www.ru.ac.th2>

บริการที่ 6 ระบบ Course on Demand เป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสาน โดยนำเทคโนโลยีมัลติมีเดียและเทคโนโลยีการสื่อสารมาประยุกต์เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษาและเปิดโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่ไม่มีเวลาหรือมีเวลาจำกัดด้วยภารกิจหน้าที่ไม่สามารถเรียนตามตารางเรียนที่กำหนด

บริการที่ 7 การสอนผ่านโทรศัพท์มือถือ (m-learning หรือ mobile learning) เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักศึกษาโดยผ่านโทรศัพท์มือถือ ซึ่งนักศึกษาจะดูรายละเอียดการติดตั้งระบบกระบวนวิชาที่บรรยายที่ www.m-learning.ru.ac.th

บริการที่ 8 การสอบในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-testing) เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาที่มีความพร้อมในการสอบแต่ละวิชา และเป็นทางเลือกหนึ่งของนักศึกษาที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถเลือกวันเวลาสอบตามที่นักศึกษาต้องการ นักศึกษาดูรายละเอียดได้ที่ <http://www.etesting.ru.ac.th/home.html>

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้จัดศูนย์สื่อการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ให้บริการการเรียนรู้แก่นักศึกษาเรียกว่า การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) เป็นวิธีการศึกษาผ่านทางเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าเรียนโดยไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน สามารถเรียนได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เป็นการเรียนรู้ที่สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ให้ความเสมอภาคทางการศึกษา จัดเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ในทุก ๆ ที่ (ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์, 2549, หน้า 119)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้พัฒนาระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยกระตุ้นและเร่งให้อาจารย์ผู้สอนดำเนินการผลิตสื่อการสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนได้มีความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษาที่อยู่ในชุมชนห่างไกลและค่อยโอกาสได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความเท่าเทียมและพร้อมที่จะเข้าสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติ แต่จากสภาพความเป็นจริงแล้ว นักศึกษาเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมหาวิทยาลัยได้

จัดระบบการเรียนรู้การใช้ไอซีทีรองรับไว้อย่างหลากหลายนั้นยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะนักศึกษาขาดเครื่องมือเครื่องใช้ทางด้านเทคโนโลยี ขาดความรู้ความเข้าใจ ในการใช้เครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีที่ถูกต้อง หรือขาดความมั่นใจในการที่จะใช้ บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ระบบใดระบบหนึ่ง จึงมีผลทำให้เกิดความด้อยประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำคุณลักษณะเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยได้ศึกษาสภาพปัญหา การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงจากนักศึกษาซึ่งเป็นผู้ใช้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากอาจารย์ผู้สอน และจากผู้ดูแลระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำสภาพปัญหาที่ได้ค้นพบมาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ในอนาคตของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งจะทำให้ได้กลยุทธ์ในการพัฒนา ระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในอนาคตของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างเป็น ระบบ โดยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในอนาคตที่ได้ค้นพบนั้น จะเป็น แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาซึ่งเป็นผู้เรียน ได้มีโอกาสเลือกใช้สื่อใดสื่อหนึ่งเพื่อ การเรียนรู้ในแต่ละกระบวนการวิชาด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา วิชาเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใน อนาคตของมหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ โดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัย-รามคำแหง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัย-รามคำแหง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยประกอบด้วย เนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเนื้อหาของรูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. ด้านการใช้งานของรูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่

1.1 ประชากร จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 352,451 คน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กองแผนงาน, 2551ข)

กลุ่มอาจารย์ผู้สอนมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 813 คน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กองแผนงาน, 2551ก)

กลุ่มผู้ดูแลระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 8 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มนักศึกษาที่ใช้ระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 400 คน

อาจารย์ผู้สอนที่ใช้งานระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 5 คน

ผู้ดูแลระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
จำนวน 3 คน

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สำหรับการประเมินผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่อ-
อิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 15 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ระหว่างปีการศึกษา 2551
ถึงปีการศึกษา 2552

ข้อตกลงเบื้องต้น

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้
ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้สื่อการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้
ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยจึงมีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะไม่แสดงชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและสามารถนำข้อมูล
เหล่านั้น มาใช้ประกอบเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่อ-
อิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สมบูรณ์แบบ

2. ในการเก็บข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์สภาพปัญหาการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนที่จัดทำสื่อการเรียนรู้อ่านทางอิเล็ก-
ทรอนิกส์และผู้ดูแลระบบสื่อการเรียนรู้อ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้เป็น
กลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อย ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนที่จัดทำสื่อการเรียนรู้อ่านและ
ผู้ดูแลระบบของสื่อการเรียนรู้อ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นความคิดเห็นจากสภาพปัญหาส่วน
บุคคลเท่านั้น จะไม่สามารถนำมาวัดสภาพปัญหาที่แท้จริงทั้งระบบโดยรวมของรูปแบบ
การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (learning model via electronics system) หมายถึง การดำเนินการเพื่อทำให้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนาใน 2 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านเนื้อหาของรูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ปัญหาในด้านการประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ ความทันสมัยในเนื้อหาวิชา การใช้เวลาในการเรียน ค่าใช้จ่ายในการเรียน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การมีสมาธิในการเรียน และการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

1.2 ด้านการใช้งานของรูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ปัญหาในด้านความสะดวกในการใช้งาน การใช้เมนูหลัก ความสวยงาม ขนาดตัวอักษร การใช้ภาษา ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเสียง และการจัดเก็บหรือการบันทึกของข้อมูลในระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์

2. การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) หมายถึง ระบบปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้ด้านการศึกษาตามเนื้อหาสาระตรงตามความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ผ่านสื่อแบบ e-learning (2) การเรียนรู้แบบ Course on Demand (3) การเรียนรู้แบบ Cyber Classroom (4) การเรียนรู้แบบ m-learning

3. เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การนำเทคนิควิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์ และเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาทางการศึกษาทั้งในด้านการขยายงานและด้านการปรับปรุงคุณภาพของระบบการเรียนการสอน

4. มหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐแบบไม่จำกัดในการรับนักศึกษา เป็นหนึ่งในสองแห่งของประเทศไทย และเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวในประเทศไทยที่ใช้ระบบการศึกษาแบบตลาดวิชา และยังคงมีการเรียนการสอนในชั้นเรียนเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยปกติ อันเป็นระบบเดียวกันกับมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในอดีต

5. ระบบสมาชิก หมายถึง ระบบที่ใช้สำหรับการจัดเก็บข้อมูลของผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกของระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิก 3 กลุ่ม คือ (1) ผู้ดูแลระบบ (2) อาจารย์ผู้สอน และ (3) ผู้เรียน

5.1 ผู้ดูแลระบบ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดทำระบบ สร้างระบบ พัฒนา ระบบ และดูแลระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) โดยสามารถแก้ไขระบบได้ในทันที

5.2 อาจารย์ผู้สอน หมายถึง ผู้ที่จัดทำสื่อการเรียนการสอนในระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสามารถสอนผู้เรียนด้วยการสอนออนไลน์ได้

5.3 ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ได้เลือกใช้ระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

6. ระบบข่าวสาร หมายถึง ระบบที่ใช้เพื่อเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ระบบ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ (1) ข่าวประชาสัมพันธ์ และ (2) ข่าวทันเหตุการณ์

7. ระบบบล็อก หมายถึง ระบบที่สร้างขึ้นเพื่อให้บริการสมาชิกในการสร้างเอกสารสารสนเทศส่วนตัวภายในระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้าน HTML เนื่องจากระบบมีเครื่องมือเป็น WYSWYG เป็น Text Editor เป็นตัวสร้างข้อความ จึงทำให้ใช้งานได้ง่าย รวมถึงผู้ใช้สามารถเข้ามาอ่านบล็อก หรือร่วมแสดงความคิดเห็นได้

8. ระบบการเรียนการสอน หมายถึง ระบบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้จัดการข้อมูลหลักสูตรวิชาเรียนต่าง ๆ ก่อนที่ผู้เรียนจะลงทะเบียนเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

8.1 การจัดการหมวดวิชาที่จะสอน โดยเป็นส่วนที่ผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่มแก้ไข และลบหมวดวิชาได้ในทันที

8.2 การจัดการหลักสูตรวิชา เป็นส่วนที่ผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่มแก้ไข และลบหลักสูตรได้หลังจากที่หลักสูตรนั้นลงทะเบียนอยู่

8.3 การพัฒนาหลักสูตรวิชา เป็นส่วนที่ผู้ดูแลหลักสูตรได้กำหนดลักษณะการเรียนของหลักสูตรวิชา แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ (1) เรียน-สอบกลางภาค-สอบปลายภาค (2) เรียน-สอบปลายภาค และ (3) เรียนเพียงอย่างเดียว

9. ระบบสนทนาออนไลน์ หมายถึง ระบบที่ให้ผู้เรียนและอาจารย์ผู้สอน สามารถเรียนหรือสนทนาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างไม่จำกัดสถานที่ และเวลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพปัญหาการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ได้รู้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ทำให้ได้กลยุทธ์ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในอนาคตของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างเป็นระบบ